

Representantforslag 61 S

(2015–2016)

fra stortingsrepresentantene Jenny Klinge, Per Olaf Lundteigen og Liv Signe Navarsete

Dokument 8:61 S (2015–2016)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jenny Klinge, Per Olaf Lundteigen og Liv Signe Navarsete om å tre ut av Schengen-avtalens bestemmelser om grensekontroll samt innføre norsk grensekontroll

Til Stortinget

Bakgrunn

Regjeringen har innført midlertidig grensekontroll, som en følge av stor tilstrømming av utenlandske borgere høsten/vinteren 2015. Grensekontroll ble innført på fergerutene mellom Norge og det europeiske kontinentet. Det ble også innført ytterligere skjerping av den såkalte territorialkontrollen i grensenære områder.

Den 16. september 2015 uttalte statsminister Erna Solberg til Aftenposten:

«Når du ikke har kontroll på yttergrensene, når du ikke registrerer dem som kommer, så har Schengen-systemet brutt sammen, sier Solberg (H) til NTB.»

Forslagsstillerne mener at en god grensekontroll er en forutsetning for å ha kontroll på hvem som kommer til landet. Grensekontroll er et verktøy for effektivt å kunne stoppe personer som ikke har adgang til riket eller personer som har til hensikt å begå kriminalitet. I tillegg får man økt kontroll på hvem som til enhver tid befinner seg innenfor landets grenser. Forslagsstillerne mener at dette er helt nødvendig for å kunne hevde statlig suverenitet.

Som Schengen-medlem er Norge en del av et område med felles yttergrense og indre reisefrihet. Dette forutsetter at alle deltakerne anvender og gjennomfører det felles regelverket på en effektiv og forsvarlig måte. Senterpartiet har lenge pekt på at ytter-

grensekontrollen i store deler av Schengen-området har vært for svak og at forutsetningen for indre reisefrihet således ikke har vært til stede. De siste måneders situasjon har ført til at mange nå ser at denne forutsetningen ikke lenger er til stede. Yttergrensene er enkelte steder brutt sammen, og man har på grunn av passfriheten ingen kontroll på hvem som passerer grensene mellom avtalelandene.

Mellom de nordiske land har det siden 1954 eksistert en passunion som gjør Norden til ett felles reisefrihetsområde. Da de nordiske EU-medlemmene Danmark, Sverige og Finland søkte om å tiltre Schengen-samarbeidet, valgte Norge og Island å inngå en avtale med Schengen-landene for å bevare den nordiske passunionen. Denne samarbeidsavtalen ble undertegnet 19. desember 1996. Beslutningen i Amsterdam-traktaten om å integrere Schengen-samarbeidet i EU innebar at det ble opprettet nye institusjonelle rammer for samarbeidet, og nødvendig gjorde en ny avtale mellom Norge, Island og EU. Avtalen om tilknytning til Schengen-samarbeidet ble undertegnet 18. mai 1999, og Norge ble operativt integrert i Schengen-samarbeidet i 2001.

I forbindelse med diskusjonen om Schengen-avtalen hersket det ulike vurderinger av hvorvidt den nordiske passunionen kunne bestå dersom noen av landene ble med i Schengen, mens andre stod utenfor. All den tid samtlige fem land valgte å gå inn i Schengen, ble dette spørsmålet ikke endelig avklart.

Dette har medført at de landene som har Schengen-yttergrense, har et ansvar for å håndheve denne. Når flere medlemsland ikke klarer å oppfylle de forpliktelsene de er pålagt, er avtalen i realiteten en nullitet. Det innebærer at landene må se på alternativer. Nasjonal grensekontroll er da et nærliggende virkemiddel.

Storbritannia og Irland har også en særlig stilling i EUs justis- og innenrikssamarbeid. De deltar i

utgangspunktet ikke i samarbeidet på asyl- og migrasjonsfeltet, og heller ikke i Schengen-samarbeidet. De har imidlertid muligheten til å delta på visse områder etter eget ønske. Dette er en modell Norge burde se på som et alternativ til Schengen-avtalen.

Schengen-samarbeidet er et saklig avgrenset område innenfor EUs samarbeid om justis- og innenriksaker. Også utenfor dette feltet har Norge og EU sammenfallende utfordringer og interesser og et gjensidig ønske om å samarbeide på mange saksområder. Det finnes derfor etter hvert en rekke avgrensede avtaler om samarbeid mellom Norge og EU.

Forslagsstillerne vil fremheve at Senterpartiet stemte mot Schengen-avtalen begge ganger den ble behandlet i Stortinget, både våren 1997 og våren 1999. Senterpartiet mente ikke at et nei til Schengen-avtalen innebar at den nordiske passunionen nødvendigvis måtte opphøre.

Norge inngikk en samarbeidsavtale med Europol (EUs organisasjon for politisamarbeid) i 2001. Avtalen gir adgang til et praktisk samarbeid mellom norsk politi og Europol, blant annet gjennom utveksling av informasjon og utplassering av politisambandspersonell. En tilsvarende avtale ble inngått i 2004 med Eurojust, EUs samarbeid mellom nasjonale påtalemyndigheter.

Norge er tilsluttet EUs konvensjon om gjensidig bistand i straffesaker, og har også inngått en avtale om overlevering av lovbrutere. Av andre viktige tilknytningsavtaler til EUs samarbeid på justis- og innenriksområdet kan nevnes Lugano-konvensjonen, som gjelder fullbyrdelse av dommer i sivile saker, Prüm-avtalen (om forbedret informasjonsutveksling mellom ulike lands politietater) og CEPOL (europaisk samarbeid om politiutdanning). Disse avtalene skal selvsagt videreføres, og det bør kunne gjøres selv om Norge skulle tre ut av grensesamarbeidet.

I forbindelse med budsjettarbeidet for 2016 svarte Finansdepartementet følgende på spørsmål av 20. oktober 2015 fra Senterpartiets medlem i finanskomiteen om hva anslått provenyvirkning av å innføre obligatorisk registrering av alle ikke-norske borgeres grensepasseringer inn og ut av Norge var:

«I alle spørsmål inngår obligatorisk registrering ved grensepassering, men med ulike kontrollnivåer og variasjon i antallet personer som skal registreres. Justis- og beredskapsdepartementet vil innledningsvis gjøre oppmerksom på at en registreringsordning i overensstemmelse med det som er skissert i spørsmålene 316-319 vil stride mot Schengenregelverk, og derfor vil være et brudd på Norges folkerettslige forpliktelser. Det vil eventuelt kreve en EU-beslutning om Schengenreglene skal endres.

Justis- og beredskapsdepartementet vil videre understreke stor usikkerhet knyttet til estimatene. Estimaten vil variere avhengig av dimensjonering og innretning på grensekontrollen, eksempelvis ved i

større grad å ta ut kostnader gjennom økte køer og lengre behandlingstid.

En obligatorisk registrering av alle ikke-norske statsborgeres grensepasseringer vil forutsette en gjeninnføring av personkontroll ved alle indre grenser, samlet estimert av direktoratet til om lag 810 årsverk.

Videre har direktoratet estimert et merforbruk av tid anslått til ti prosent dersom minimumskontrollen utvides til også å gjelde maskinell og elektronisk kontroll av dokument, søk i relevante registre samt registrering av inn og utreise fra Schengen-området. Det betyr en økning i årsverksanslaget med ytterligere om lag 80 årsverk til samlet om lag 890 årsverk, tilsvarende en kostnad på om lag 864 mill. kroner.

Utstyr/kjøretøy er anslått til om lag 52 mill. kroner i tillegg til beløpet på 864 mill. kroner, samlet 916 mill. kroner. Ved mange grensepasseringer vil det antakeligvis ikke være plass til å håndtere en økning i antallet kontroller uten at det går ut over de reisende, hvilket kan medføre ombyggingskostnader.»

Det er viktig å understreke at grensekontroll i dag er noe annet enn det var for noen år siden. Ved hjelp av moderne teknologi trenger ikke grensekontroll være særlig inngripende, tidkrevende eller til ulempe for dem som passerer grensene. Sikkerhetskontrollen kan ta lengre tid enn en passkontroll. Slike hensyn kan således ikke tillegges vekt i vurderingen av om avtalen bør bestå eller ikke. Målet med å innføre grensekontroll igjen er hensynet til rikets sikkerhet, å forebygge grenseoverskridende kriminalitet og å få bedre kontroll med hvem som kommer til og hvem som oppholder seg i riket.

Det er betydelig debatt i Schengen-landene om avtalens fremtid. Flere av landene har midlertidig suspendert avtalen og innført egen grensekontroll. I henhold til dagens regelverk kan dette kun gjøres tidsbegrenset, og oppad begrenset til 6 måneder. For flere medlemsland utløper denne perioden i mai 2016. I den sammenheng mener forlagsstillerne at Norge bør tre ut av de delene av Schengen-avtalen som omhandler grensekontroll.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge trer ut av Schengen-avtalens bestemmelser om grensekontroll.
2. Stortinget ber regjeringen innføre grensekontroll på alle norske grenseoverganger, og ber regjeringen fremme forslag til Stortinget om nødvendige endringer i gjeldende lover.

3. Stortinget ber regjeringen gå i dialog med de andre nordiske landene for å drøfte muligheten for å reetablere nordisk grensesamarbeid.
4. Stortinget ber regjeringen utarbeide en stortingsmelding om alternativer til Schengen-avtalen.

10. mars 2016

